

Retkikunta matkalla Pamirin yli.

MAAILMAN KATOLLA

Keski-Aasian retkikunnalta saamamme viimeiset tiedot.

(Kuviin ja tekstiin yksinoikeus Suomessa Suomen Kuvalehdellä.)

Persiasta Afganistaniin.

Karizissa, tulliasemalla, persialainen virkamies varoittaa meitä viimeisen kerran Afganistanin tiettömistä taipaileista, epäluotettavista jäljistä, villoista paimentolaiskansoista, taisteluista pohjoisessa Usbekien alueella. Hän huomauttaa, ettei ole saatu kahteen vuoteen mitään tietoja viidestä eurooppalaisesta, jotka tätä kautta lähtivät Heratiin ja Kabuliin päin, lisäten omana mielipiteenään, ettemme pääse pitemmälle kuin Kabuliin.

Me yritämme joka tapauksessa.

Maastossa, jota röykeltävät Persian ja Afganistanin halveksimat jäljet, me etenemme, huolimatta taaksemme jättämästämme epäluulosta ja edessämme odottavasta salaperäisyydestä. Näemme, mitä rajaviiva on tehnyt rikkaasta Khorassanista, joka nyttemmin on enää vain autio, muutaman kilometrin pituinen aukko kahden vihamielisen sotilasvartioston välillä.

Ensimmäisen vartioston varoittamina olemme uteliaita näkemään, minkälaisen vastaanoton toinen on meille valmistava. Sadan metrin matka erottaa meidät linnoituksesta. Onko noitten ampuma-aukkojen kätöksissä meihin suunnattuja kiväärejä? Vielä 20 metriä... On. Kuusi yhdensuuntaisessa asennossa olevaa kivääriä kuuden rivissä seisovan afganistanilaisen käsissä. Eversti kohottaa kätensä astra-

kaanilakkiinsa ja ilmoittaa, että Heratin kuvernööri toivottaa meidät tervetulleiksi maakuntaansa. — Se oli ensimmäinen yllätyksemme Afganistanin kamaralla.

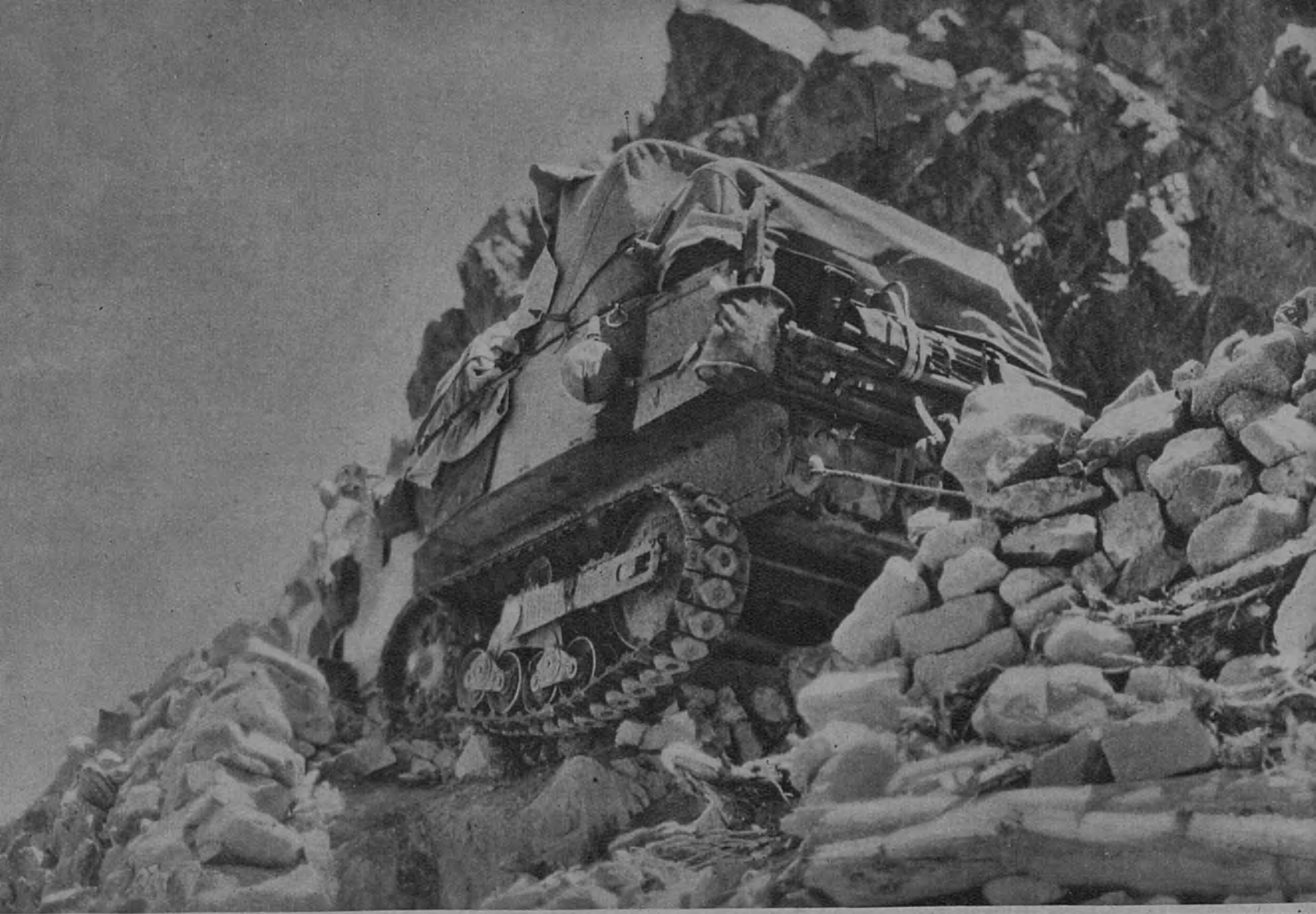
Tulo Heratiin.

Matkalla Heratin baasaariin ajoneuvot ovat lähestyneet toisiaan saavutuksen siven alkuperäisen kulkueemme järjestyksen. Tuhansien katseitten seuraamina etenemme kahden allistyneen ihmismuurin muodostamaa kujannetta. Kaikki myymälät näyttävät odottavan meitä. Kolmenkymmenen vuosisadan elämä on tuossa ripustettu näkyviimme umpinaisen

Viime syksynä julkaisimme selonteon nykypäivien merkittävimmän tutkimusretkikunnan reitin ensimmäisestä osasta. Tämä retkikunta, kuten lukijamme muistavat, on kansainvälinen luonteellaan. Parisilaisen Société André Citroënin varajohtaja, herra G. M. Haardl on retkikunnan varsinainen alkuunpanija ja johtaja. Mutta retkikuntaa avustaa lisäksi Yhdysvaltojen suuri maantieteellinen seura National Geographic Society, jonka varapuheenjohtaja tri John Oliver Le Corce seuraa mukana, sekä Kiinan maantieteellinen tutkimusseura, jonka puolesta tri Tsu Ming seuraa retkikuntaa.

Retkikunta toimii kahdessa osassa silen, että Haardlin osasto pyrkii Keski-Aasian ikivanhaan kauppakeskukseen Kashgariin lännestä päin, Syyrian ja Afganistanin läpi, kun taas tri Tsu Ming pyrkii sinne idästä päin. Retkikunta tulee kulkemaan jokseenkin vanhaa kauppalielä, joka johdi Kiinasta länteen ja jota pilkin Marco Polo kulki Kiinaan. Tämä reitti on vuosialojen umpeenluoma, ja nyt siis Haardlin retkikunta tulkii sen uudelleen.

Tielojen saanti äärellömien erämaiden keskellä on luonnollisesti perin vaikeaa ja hidasta, joten me nyt vasta puolen vuoden kuluttua retkikunnan lähdöstä voimme julkaisla lisää kuvia retkikunnan matkasta. Tie, jos sitä siksi voi sanoa, on äärimmäisen vaikeakulkuinen, ja matka edistyy hitaasti. Himalaja on korkea ja karu, valtava paasi maanpinnalla, joten nykyajan tekniikka saa kärsiä vaurioita jos jossakin muodossa.

Retkikunnan traktoriauto 4,000 metrin korkeudessa Tibelin vuoristossa.

kujan hämärään. Ja vaikka katu itsessään on täysin vailla koristeita, on sen meille tarjoama näky mitä kaunein, koska Orientin vielä aidot kuvat sinä esiintyvät luonnollisen sopuisuudesta ryhmittyneinä: veriset sisälmykset teurastajain pöydillä, indigonsiniset puuvillakankaat, leimuavat suippokaaret, joista saa lämmintä leipää, ohrakimppujen vieno vehreys ja syrjäisessä varjoisassa sopukassa kultaseppä, joka tarkkaavaisin kasvoin juottaa hopearannerenkaan ketjua.

Mies, joka 20 miehen avulla valtasi Heratin.

Heratin kuvernöörin asuntona on tilava ja suoraviivainen, paksumuurinen kasarmi. Se on sellaisen miehen talo, joka kaksi vuotta sitten kahdenkymmenen ratsumiehen avulla valtasi kaupungin ja hallitsee sitä siitä lähtien yksinvaltiaana.

— Olkaa tervetulleita maakuntaani.

Geraniumien koristaman aulansa kynnyksellä hän vastaanottaa meidät seisten, täydessä uniormussa.

— Tässä on talo, katettu pöytä, palvelijoita, puutarha — suokaa meille ilo nähdä teidän käyttävän niitä hyväksenne.

Isäntä vetäytyy pois; hän ei enää ole kotonaan — hän katsoo olevan sopimatonta häiritä läsnäolollaan.

»Sykisinpä teitä kasvoin.»

Lähdemme jatkamaan matkaamme Kabuliin. On kuljetettava kolmen virran yli lukuunottamatta pikkujokia. Siltoja ei ole.

Pikkujokien yli selviydymme siten, että lähetämme kaksi miestä käsikädessä tunnustelemaan kahlaamon leveyttä vält-

täen kuoppia vedessä. Elleivät he uppoa syvemmälle kuin puolireiteen, voidaan ajaa moottorien peittymättä veden alle.

Suurempien, syvien virtojen yli pääsemiseksi on sen sijaan turvaututtava toisiin apuneuvoihin. — Helmland-joen rannalla tutustumme vanhukseen, jonka suvulla on yksinoikeus lauttaustoimeen Etelä-Afganistanissa. Hän on tulisilmäinen, kalifiturbaaniin ja vartalonmukaiseen paitaan puettu ukko, jolla on komealta kalskahtava nimi »Baba Daria», joen isä. Kumpikin hänen lautoistaan kantaa 3 tonnia, joten kulkuneujemme (paino 7 tonnia) ylikulku on oleva merkkitapaus hänen elämässään. Kun lautat on kytketty toisiinsa teräsvaijerilla, taputtaa ukko käsiään, liikehtii kuin hornanhenki ja irvistelee kamalasti:

— Voi jumalatonta joukkiota. Sykisinpä kernaasti teitä kasvoin... Oh. Entäpä jos onnistuisitte...? Miten Jumala sallii tuommoisten olemassaolon. Kanaljat...

Mekaanikkomme työskentelevät hikipäin näitten vuodattusten innostamina. Kulkuneujemme lastataan onnellisesti yhteenkytketyille lautoille — ja viedään yli. Baba Daria ristiä ylimekaanikkomme uudelleen: »Baba Motor».

Matkaamme koskemattomaan maahan, jota ovat varjelleet sen peloittavat kansantarut. Joka kaupunkiin on järjestetty vastaanotto, joka ilta, taipaleen päätyttyä, meitä odottaa paikkakunnan kaunein puutarha, komein talo. Kabulissa heleät lastenäänät kohottavat eläköönhuutoja, ja kuningas Nadir Shah tervehtii meitä lämpimästi.

Afganistan. Epämääräinen kansakunta, jonka rajoja ei ole tarkalleen määritelty muualla kuin poliittisissa sopimuksissa ja maantieteellisillä kartoilla.

Srinagarissa käy ilmi, ettei matkaa voida jatkaa entiseen tapaan. Kulkuväylät ovat liian kapeita autokaravaanillemme,

joten suurin osa autoista täytyy jättää tielle ja jatkaa matkaa jalan ja hevosilla. Vain kaksi autoa otetaan koetteeksi mukaan.

lemmillä puolilla huonosti näkyvää viittatietä. Hevoset uppoavat siihen rintahihnaa myöten. Kymmenessä tunnissa kuljetaan 10 kilometriä lumista vuorenkamaraa pitkin. Ensimmäistä kertaa moottorin ääni kertautuu kaikuna näissä jylhissä korkeuksissa, joita on pidetty automobiilien saavuttamattomina.

Uusi vastus: lumi.

Joukkue saapuu heinäkuun 18 päivänä Burzilvuoren juurelle (4,200 m), joka sijaitsee eräällä Himalajan läntisistä vuorijonoista. Matkan vaikeudet ovat huomattavasti enentyneet siitä lähtien kuin kuljettiin ensimmäisten vaikeapääsyisten virtojen yli. On matkattu majesteettillisten alppien harjanteita pitkin, joiden rinteillä kasvaa jättiläismäisiä kuusimetsiä. On käytetty siltoja, joiden luotettavuutta ei ole taannut mikään muu kuin niistä vallalla olleen mielipiteen kunnioittaminen. Tällöin on kuitenkin ollut aina pakko purkaa kuormat, joten matka on edistynyt erittäin hitaasti.

Burziliin saavuttua ilmaantuu uusi vastus: lumi. Sitä on paikoitellen 4 m:n vahvuudelta mo-

Alla. Retkikunta kulkemassa joen yli Afganistanissa.

VIIMEISET TIEDOT:

HAARDTIN RETKIKUNTA KULKEE LÄPI PAMIRIN SOLIEN

Intiasta saapuneen tiedon mukaan on Citroën — Haardtin Aasian-retkikunta kulkenut yli korkean Pamirin Pohjois-Kashmirissa. Ennen retkikunnan lähtöä luultiin yleisesti, ettei se pääsisi läpi edes ensimmäisestä lumen peittämästä solasta, niin kurjassa kunnossa oli retkikunnan käyttämä kulkureitti. Traktorit nousivat kuitenkin ylös rinteitä, jotka olisivat pysäyttäneet tavalliset autot. Citroën-vaunut vedettiin yli heiluvien siltojen kaapelin avulla, jotta välttyttäisiin vaarantamasta ihmishenkiä siinä tapauksessa, että silta olisi romahtanut. Eräänkin sillan yli kuljettaessa oli vaunut purettava pienimpiin osiinsa, jotka yksitellen oli kannettava sillan ylitse. Muutamissa paikoissa päätä huimaavien jyrkänteitten reunoilla retkikuntaa seuraavien kulien oli kaikin voimin tuettava vaunuja, joiden pieninkin liukuminen lumella olisi saattanut syöstä ne tuhansia jalkoja syviin kuiluihin.

Retkikunta autoineen nousi aina 4,193 metrin korkeuteen Burzil-solan kohdalla.

Käytettyään 9 viikkoa Himalajan solien läpikulkuun retkikunta saavutti Kashgarin, joka on yksi maailman eristetyimmistä tärkeimmistä kaupungeista. Kashgar on kiinalainen kaupunki, jossa on 80,000 asukasta. Näistä on kuitenkin ainoastaan kourallinen kiinalaisia, muut ovat turkkilaisia.

Astorista lähdettyä näyttää tie olevan sananmukaisesti poikki. Äskettäin sattuneen ankan sateen johdosta on maaperä sortunut temmaten mukaansa kaistaleen tien tukilaitteista. Täytyy peräytyä. Seuraavana päivänä uudistetaan yritys, ja sitkeitten, paahavassa auringonpaisteessa tehtyjen ponnistusten tuloksena saadaan autotraktorit vihdoin kuljetetuksi paikatuin kohdan yli. Matkan kenties pahin vastus on voitettu. —

Joitakin viikkoja myöhemmin on tie Kiinaan avattu.

Tässä julkaistut kuvat, jotka on ottanut American Colony Jerusalemissa, on antanut käytettäväksemme Vacuum Oil Company.

